

Don leat oassi Norgga gearggusvuodas

RÁVVAGAT IEŽASGEARGGUSVUOĐA BIRRA

Máilmmi oadjebasamus – ja almmatge hearki

Mii eallit oadjebas ja stádis servodagas mas leat hárvánan ahte eanaš doaibmá nu go galgá. Eallin Norggas lea almmatge áibbas sorjavaš ee. elrávnnjis, čázis ja interneahtras – ja aiddo dat lea min stuorámus hearkivuotta.

Heajos dálkkít, luonddudáhpáhusat, sabotáša, tehnikkalaš váttisvuodát, terror dahje soahtedáhpáhusat sáhttet dagahit ahte olusat masset omd. elrávnnji dahje čázi, ja ahte sáhttá leat váddásat háhkat dárbbášlaš gálvvuoid.

Go servodahkii čuohcá stuorra dáhpáhus dahje kriisa, de olusat dárbbášit veahki. Jus eambbosat mis sáhttet áimmahuššat iežaset ja lagaš olbmuid dáhpáhusas, de sáhttit veahki bidjat dohko gos dan eanemusat dárbbášit. Dán láhkai leat don oassi Norgga gearggusvuodas.

Danne bivdit buot bearatgottiid Norggas dahkat moadde ášši buoridit iežaset gearggusvuoda. Dán gihppagis geahčadat vuodčoáššiid maid berret leat smiehtadan, ja konkrehta ovdamearkkaid dasa mo sáhtát birget ieš unnimusat golbma beaivvi dáhpáhusa oktavuodas.

Siidduin sikkerhverdag.no/egenberedskap leat eanet dieđut das mo sáhtát eanet ráhkkanit kriissaide ja dáhpáhusaide.

Rája dán gihppaga.

Gearggusvuodavuorkká ovdamearka:

- ovcci lihttera čáhci juohkehažžii
- guokte garraáibepáhka juohkehažžii
- okta hávvarrievdnepáhka juohkehažžii
- golbma máleshermetihkkabovssa dahje golbma busse goikebiebmu juohkehažžii
- golbma bajošbovssa, mat seilot guhká, juohkehažžii
- moadde busse goikaduvvon šattut dahje niehtit, keavssat ja šuhkoláda
- dálkasat maid dárbbasat
- muorra-, gássa- dahje parafiidnauvdna liggemii
- gássagrilla dahje gássavuoššanapparáhta
- gintalat, lubmalámpá báhtteriiguin dahje parafiidnalámpá
- riššat dahje lighter
- liegga biktasat, ránut ja oadđenseahkka
- álgoveahkkepáhka
- DAB-rádio mii geavaha báhtteriid
- báhtterat, láddejuvvon báhtter ja mobiilaláddár biillii
- njuoskaserviehtat ja desinfiserenlúvvosat
- sihkkun-/hivsssetbábir
- veahá reaidoruhta
- lassi boaldámuš ja muorat/gássa/ parafiidna/denná liggemii ja málestapmái
- jodda-tablehtat atomadáhpáhusaid várás

Maid don dárbbasat?

Listu lea ovdamearka
dasa mii sáhtášii leat
ruovttus vai birgešit ieš
unnimus golbma jándora.
Jurddaš mii dárbbasat
šuvvo doppe gos don
orut.

Biebmu

Dus berre leat doarvái biebmu dálus biebmát buohkaid. Smiehta mo áiggu málestit jus elrávdnji dahje čáhci jávká. Jus dus leat eallit dahje dus leat erenoamáš dárbbut biebmodoalus, de fertet plánet liiggás dasa. Dá leat moadde rávvaga mo sihkarastit doarvái biebmu:

- Fuolat ahte dus lea moatti lassibeavái biebmu maid gávppašat ja borat dábálaččat. Dan sadjái go juohke beavvi gávppašit, de sáhtát gávppašit moatti beavvi ovdii háválassii.
- Vurkkot veahá eanebuš biepmu mii seailu guhká, man sáhtta vurkkodit latnjalieggasis ja vejolaččat borat liggema haga.
- Buorit ovdamearkkat leat garraláibi, bajoš- ja máleshermetihkka, energijabárat, goikaduvvon šattut ja niehtit. Málli ja goikaduvvon mátkebiebmu leat buorit molssaeavttut mat seilot guhká, muhto dáid ferte dávjá ligget.

Liekkas ja čuovga

Olu dáluin lea elrávdnji deháleamos dahje áidna liggengáldu. Vai leat buorebut ráhkkanan elrávdnjeboatka-neapmái, de berret árvoštallat dáid vejolašvuođaid:

- muorrauvdna dahje biise – iskka ahte doaimá nugo galgá, ja ahte dus leat doarvái muorat
- gássa- dahje parafiidnauvna – iskka ahte doaimá bures ja lea oaivvilduvvon dállogeavaheapmái, čuovo geavahančilgehusa ja fuolat áibmojohtima lanjas
- liegga biktasat, ránut ja oadðenseahkat
- riššat dahje lighter
- šiehtadit kránnjáiguin, bearrašiin dahje ustibiiguin dutnje fállat idjasaji
- gállolámpá dahje lubmalámpá – mutte báhtteriid

Juhkamuš

Dárbbášat unnimusat golbma lihttera buhtes čázi juohkehažžii juhkamuššan ja málesteapmái jándoris. Čázi berre vurkkodit sevdnjes, galbma sajis. Jus buhtistat bohttaliid bures, de sáhtát vurkkodit čázi mánggaid jagiid ja čáhci lea ain seamma buorre juhkat. Vai sihkkarasttát doarvái čázi, de sáhtát

- buhtistit bohttaliid dahje lihtiid, deavdit daid ravddaide galbma čáziin ja giddet koarkkain
- oastit čáhcebohttaliid dahje -lihtiid buvdas
- gokčat juhkandárbbu juiciin, bruvssain ja eará alkoholakehtes juhkamušaiiguin

Ná vurkkodat čázi:

- Basa bohttaliid/lihtiid sovppáin ja čáziin ja doidde.
- Bija dasto guokte koarkka ruovttudoallokloriinna juohke 10 lihttera čáhcai. Divtte orrut unnimusat 30 minuhta.
- Leike ja doidde bures.
- Deavdde bohttaliid dahje lihtiid ravddaide galbma luoittačáziin.
- Vurkkot čázi sevdnjes, galbma sajis.

Eanet dieđut leat dáppe
sikkerhverdag.no/egenberedskap

Dálkasat ja álgoveahkki

Buohkat berrejit máhttit vuodđoálgo-veahki. Gávdnojit olu dákkár kursa- ja oahppanfálaldagat, máhtežat dal it maidege dahje dárbbasaččat veahá geardduheami.

Jus dárbbášat dálkasiid dahje medi-siinnalaš veahkkeneavvuid, de fertet háleštit iežat doaktáriin dahje apoteh-kain sáhtát go doallat liigedálkasiid. Iskka man guhká du dálkasat seilot, ja oastte ođđa dálkasiid boares dálkasiid sadjái. Dát berrejit dus leat ruovttus:

- standárda álgoveahkkepáhkka
- bávččaslitnudandálkasat
- jodda-tableahtat atomadáhpáhusaid várás

Hygiena

Liegga čázi haga, dahje vearrámuš dilis áibbas čázi haga, lea dehálaš smiehttat iežas hygiena ja buhtis-vuođa birra biepmu ja málesteami olis. Heajos hygiena lea njoammudeami ja dávddaid vuolggasadji.

- Basat juohke beaivve nu bures go sáhtát, erenoamážit maŋŋá hivssedastima ja ovdal málesteami.
- Dus berrejit leat njuoska-servieahtat ja antibakteara giehtadesinfiserenlúvvosat.
- Doala iežat dálu čorgadin ja buhtisin.
- Jus hivssaga ii sáhte geavahit, de fertet leat plánen molssaeavttuid.

Ráva!

Eanet dieđuid gávnnat siidduin **sikkerhverdag. no/egenberedskap** – ee. rávvagat mo don ráhkadat heahtehivssaga jus čáhci jávká.

Dieđut

Kriissain ja lihkohisvuodain lea dehálaš ahte beasat gullat almmolaš dieđuid das mii dáhpáhuvvá, ja maid don berret dahkat. Dieđihanrusttegat (dávjá gohčoduvvon tyfonan dahje girdialárbman) sáhttet geavahuvvot go álbmogii galgá dieđihit akuhtta váras. Go alárbma njurgu, de mearkaša ahte don fertet ohcat dieđuid.

NRK P1 lea gearggusvuodakanála mii galgá sihkkarastit álbmogii dieđuid, maddái jus eará ođasmediat ja almmolaš neahttasiiddut eai leat olámuttus. Dá leat moadde rávvaga mo sihkkarastit beassat guldalit dehálaš dieđuid:

- Ane DAB-báhtterrádio.
- Liigebáhtterat.
- Jus dus lea biila, de sáhtát geavahit dan guldalit rádio ja láddet mobiilatelefovna.

Muitte!

Várut danne erenoamáš bures ahte oaččut dieđuid oahpes ja luohtehahti gálduin. Kriisadilálašvuodat leat kaohtalaččat, ja soapmásiin sáhttet leat iežasberoštumit gilvit boasttudieđuid.

*Buori gearggus-
vuodas ii leat dušše
sáhka mii dus lea
skáhpain, muhto
maiddái mii dus
lea gállus.*

Smiehta mii sáhtá dáhpáhuvvat doppe gos don orut, mo dutnje ja olbmuid du birra sáhtá čuohcat, ja mo dii ovtta sáhtibehtet giedahallat dan. Iskka dárbbasa go oktage veahki ja mo don sáhtát veahkehit.

Bearráigeahča ahte biergasat maid plánet geavahit heahdedilis, doibmet, ja ahte don dieđat mo daid galgá geavahit. Oahpa álgoheahtevahki ja váldde čielgasa das mo du gieldda addá dutnje dieđuid kriissas.

Sikkerhverdag.no

Siidduin sikkerhverdag.no leat DSB rávvagat iežasgearggusvuhtii ja lihkohisvuodaid easta-deapmái ruovttus.

Dehálaš nummarat

110

Buollin ja gádjun

112

Politiijat

113

Akuhtta medisiinnalaš veahkki

116 117

Doavttirfákta

Fina iežat gieldda ruovttusiidduin lohkamín eanet báikkálaš diliid birra.

ležan notáhtat:

Dása sáhtát čállit dehálaš telefonnummariid, čujuhusaid, dahje eará dehálaš dieđuid iežat bearatgoddái.

Buvttagovna: Gaute Gjøl Dahle